

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie
Mr. F. Teeven
Postbus 20301
2500 GH Den Haag

Mr Teeven

Datum
14 juni 2011

Kenmerk

Uw kenmerk

Onderwerp

Concept-wetsvoorstel bronbescherming journalisten

Ministerie van Justitie
DBOB/DV/DAR/AL/DN

Dossier: _____

Datum _____

Ambt. _____

Geachte heer Teeven,

Bij brief van 31 maart 2011 zond u de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) ter advisering het Concept-wetsvoorstel bronbescherming journalisten. Het concept-wetsvoorstel is besproken in de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

Het concept-wetsvoorstel geeft de NVvR aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen.

Ter zake van artikel I, onderdeel A, van het wetsvoorstel:

De NVvR stelt voor dat na de woorden "telkens vervangen door: " het woord "de" wordt toegevoegd.

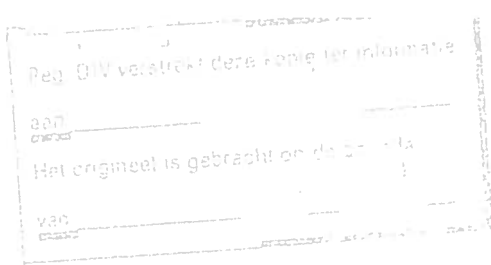
Ter zake van artikel I, onderdeel B, van het wetsvoorstel:

De NVvR stelt voor de eerste volzin van het nieuw voorgestelde vierde lid van artikel 97 Sv, te weten "In geval van doorzoeking van een kantoor van een verschoningsgerechtigde bedoeld in het eerste lid vangt de doorzoeking niet aan buiten aanwezigheid van de rechter-commissaris" op te nemen in artikel 98 Sv, nu in dit artikel bepalingen zijn opgenomen over de doorzoeking bij verschoningsgerechtigden. Daarnaast is de NVvR van mening dat, ter zake van een verschoningsgerechtigde, deze bepalingen niet alleen dienen te gelden voor diens kantoor, maar ook voor diens woning.

Gelet op het bovenstaande is de NVvR met betrekking tot de tweede volzin van het voorgestelde vierde lid van artikel 97 Sv, te weten "De rechter-commissaris kan zich bij de beoordeling van de aannemelijkheid van het beroep van de verschoningsgerechtigde op zijn geheimhoudingsplicht laten voorlichten door een vertegenwoordiger van de beroepsgroep waartoe de verschoningsgerechtigde behoort' de mening toegedaan dat deze volzin kan komen te vervallen.

Namens het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak,
de Wetenschappelijke Commissie,

F.F. Langemeijer
voorzitter

Ministerie van Veiligheid en Justitie
T.a.v. de heer F. Teeven
Schedeldoekshaven 100
2511 EX DEN HAAG

Ministerie van Justitie DBOB/DIV/OAB/AL-OD
Dossier
Datum 17 MEI 2011
Nummer
Ambt.

uw ref.

tel. direct (secre.)

onze ref.

fax direct

datum

e-mail

16 mei 2011

inzake: Wetsvoorstel bronbescherming voor journalisten / aanbevelingen

Geachte heer Teeven,

De Vereniging voor Media- en Communicatierecht (VMC) heeft een Studiecommissie Journalistieke Bronbescherming ingesteld, bestaande uit de volgende leden:

- mr. J.P. van den Brink, advocaat bij Kennedy Van der Laan;
- mr. N. Helberger, onderzoekster bij het Instituut voor Informatierecht (IvIR), Universiteit van Amsterdam;
- mr. drs. M.A. de Kemp, advocaat bij Houthoff Buruma;
- mr. G. Kemper, Deken van de Amsterdamse Orde van Advocaten;
- mr. drs. M.M.P.M. Kreyns, directiesecretaris Koninklijke BDU Holding N.V., bestuurslid Stichting Raad voor de Journalistiek;
- prof. mr. G.A.I. Schuijt, em. hoogleraar mediarecht;
- dr. W.J.M. Teeuwen, journalist en docent Mediarecht (gepensioneerd);
- mr. O. Trojan, advocaat bij Bird & Bird;
- mr. J.P. Vogel, director juridische zaken Sanoma Media Netherlands B.V.;
- mr. O.M.B.J. Volgenant, advocaat bij Kennedy Van der Laan; en
- prof. dr. D. Voorhoof, hoogleraar Universiteit Gent en Universiteit Kopenhagen.

Haarlemmerweg 333, 1051 LH Amsterdam
Postbus 58188, 1040 HD Amsterdam
t. +31 (0)20 5506 666, f. +31 (0)20 5506 777
e. info@kvdl.nl, www.kennedyvanderlaan.nl

Na telefonisch overleg met coördinerend raadgever mr. I.M. Abels heeft de Studiecommissie onderstaand advies opgesteld.

Bij het opstellen van een wettelijke regeling zou het doel moeten zijn om deze in lijn te brengen met het EVRM en de rechtspraak van het EHRM. Een Nederlandse wettelijke regeling die het recht op bronbescherming beperkt en clauseleert en daarmee minder bescherming biedt dan het EHRM in haar jurisprudentie aangeeft, is onwenselijk. Dit klemt temeer omdat Nederland nu twee keer op de vingers is getikt door het EHRM, in 2007 in het Voskuil-arrest en in 2010 in het Sanoma-arrest. Het is nu passend om een wettelijke regeling op te stellen die volledig in lijn is met de Straatsburgse rechtspraak, zonder daar op onderdelen aan af te doen.

In dit verband wijst de Studiecommissie er op, dat in de rechtspraak van het EHRM en de Hoge Raad niet slechts sprake is van bronbescherming in de traditionele betekenis van het niet hoeven onthullen van de identiteit van een zegsman. Toetsing aan artikel 10 EVRM is ook vereist in geval van gedwongen afgifte van bij openbare gebeurtenissen opgenomen beelden, bij gedwongen afgifte van met verborgen camera en dus ongevraagd opgenomen beelden en in het algemeen doorzoeking van redactielokalen vanwege aldaar aanwezige documenten en andere informatie.

Mede op basis van ervaringen in jurisdicties die reeds een wettelijke regeling kennen, komt de Studiecommissie tot de volgende tien aanbevelingen.

1. De wettelijke regeling dient voor alle opsporingsdiensten te gelden (dus ook voor bijvoorbeeld de AIVD).
2. De regeling dient voor alle opsporingsmethoden en –bevoegdheden te gelden (dus naast gijzeling ook voor afluisteren, volgen, doorzoekingen, nummerherkenning, onderzoek telecommunicatie, forensic footprints etc.).
3. Uitgangspunt moet zijn dat er altijd een voorafgaande rechterlijke toetsing plaatsvindt, resulterend in een met redenen omklede beslissing, met de mogelijkheid van hoger beroep vóórdat de opsporingsdienst zich toegang tot de gezochte informatie verschaft. Verzegeling van informatiedragers gedurende de procedure van rechterlijke toetsing, zoals thans aangewezen door het college van P-G's, is een modaliteit die wettelijk gewaarborgd dient te worden.
4. De regeling dient de mogelijkheid te omvatten dat de rechter modaliteiten in de opsporingsmethoden of beperkingen in het af te geven materiaal aanbrengt. De rechter moet de bevoegdheid hebben een gelimiteerd of gekwalificeerd bevel te geven, en er dient een procedure te zijn om informatie die zou kunnen leiden tot het identificeren van bronnen te scheiden van informatie ten aanzien waarvan dit risico niet bestaat (dit alles staat expliciet in

overweging 92 van het *Sanoma*-arrest).

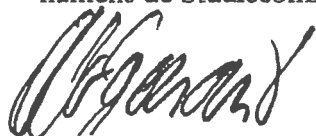
5. De regeling dient ook bescherming te verlenen tegen civielrechtelijke maatregelen (vgl. de regeling in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering met betrekking de klassieke geheimhouders die uit hoofde van hun ambt tot geheimhouding verplicht zijn: art. 165 Rv.).
6. Een wettelijke regeling die wordt vastgelegd in een aparte wet verdient de voorkeur boven het wijzigen van individuele artikelen in reeds bestaande wetgeving. Een aparte wet heeft een aantal voordelen. Ten eerste is zij in de praktijk eenvoudiger te hanteren, omdat zij tot uitgangspunt kan nemen dat journalistieke bronbescherming en het redactiegeheim gelden jegens alle partijen die kennis willen nemen van die bronnen. Dit behoeft dan niet fragmentarisch in allerlei verschillende wetten te worden geregeld. Ten tweede wordt door een aparte wet eenvoudig tot uitdrukking gebracht dat de rol van journalisten wezenlijk anders is dan die van klassieke geheimhouders zoals advocaten, medici en notarissen, die uit hoofde van hun ambt een wettelijke *plicht* tot geheimhouding hebben, die journalisten niet hebben. Het op één lijn plaatsen van deze wezenlijk verschillende beroepen is onwenselijk.
7. De omschrijving van de groep die een beroep toekomt op het journalistieke bron- en redactiegeheim dient niet te beperkt en geclausuleerd omschreven te worden. Een ruime definitie verdient de voorkeur. Bijvoorbeeld: 'eenieder die professioneel of regelmatig een bijdrage levert aan het verspreiden van informatie aan het publiek via een medium'. Naast journalisten dienen ook redactiemedewerkers expliciet in de wettekst te worden genoemd.
8. Bij de definitie van de personen die een beroep kunnen doen op bronbescherming en het redactiegeheim dient géén koppeling te worden gemaakt met de inhoud, kwaliteit of de rechtmatigheid van de desbetreffende publicatie. Bronbescherming en redactiegeheim dienen niet voorbehouden te zijn aan publicaties die een bijdrage leveren aan het publieke debat, of aan journalisten die zich houden aan de door de Raad voor de Journalistiek opgestelde normen. Het overtreden van de geldende normen bij deelname aan het publieke debat kan civielrechtelijke of strafrechtelijke consequenties hebben en kan bovendien worden veroordeeld door de Raad voor de Journalistiek, maar overtreding van deze normen dient niet tot gevolg te hebben dat het recht op bronbescherming *a priori* niet meer kan worden ingeroepen om vervolgens te worden getoetst door de rechter.
9. Ook dient géén koppeling te worden gemaakt met een door de journalist al dan niet gemaakte afspraak tot geheimhouding, omdat er in de praktijk vele gevallen zijn waarop de bron beschermd dient te blijven zonder dat sprake is van zo'n expliciete afspraak.
10. Bij het omschrijven van de mogelijkheid van doorbreking van het recht op bronbescherming dient aansluiting te worden gezocht bij het criterium dat het EHRM en de Hoge Raad hanteren. Een inbreuk op artikel 10 EVRM is alleen toegestaan bij een 'overriding

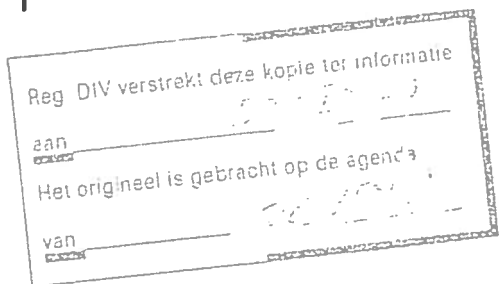
requirement in the public interest' (aldus de Hoge Raad in bijvoorbeeld het *Ravage*-arrest onder verwijzing naar het *Goodwin*-arrest van het EHRM). Indien de wetgever zou kiezen voor een formulering als 'onevenredig grote schade aan een zwaarderwegend maatschappelijk belang' of woorden van die strekking, dan zou dat niet-toereikend zijn omdat die formulering meer ruimte laat voor een inbreuk op artikel 10 EVRM dan genoemde jurisprudentie toestaat.

De Studiecommissie is graag bereid deze aanbevelingen nader toe te lichten, schriftelijk of mondeling, of – indien daaraan behoefte zou bestaan – te voorzien van concrete verwijzingen naar uitspraken van het EHRM waarin het kader van de journalistieke bronbescherming helder naar voren komt.

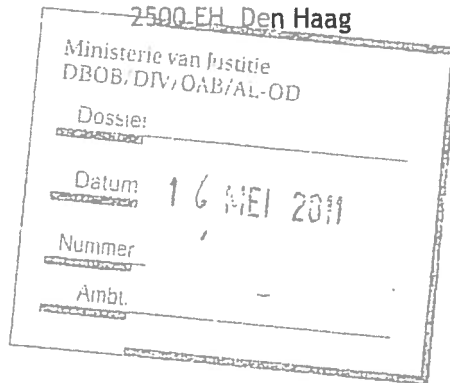
De Studiecommissie zou het zeer toejuichen wanneer de wettelijke bescherming van het journalistieke bron- en redactiegeheim een goed werkende regeling oplevert, die te zijner tijd met glans een toetsing door het EHRM zal kunnen doorstaan. De Studiecommissie hoopt daaraan met bovenstaande tien aanbevelingen een constructieve bijdrage te hebben geleverd.

Hoogachtend,
namens de Studiecommissie Journalistieke Bronbescherming,

Ministerie van Veiligheid en Justitie
t.a.v. de Staatssecretaris
mr. F. Teeven
Postbus 20301
2500-EH Den Haag

Betreft: Wetsvoorstel Bronbescherming
voor Journalisten

Uw kenmerk:

Amsterdam, 13 mei 2011

Geachte heer Teeven,

In reactie op de door u aan ons ter consultatie gestuurde aanvulling op het Wetsvoorstel Bronbescherming voor Journalisten geven wij u graag de volgende vragen en kanttekeningen mee.

De aanvulling is in onze ogen waardevol, omdat het journalisten in de praktijk herkenbare situaties een extra bescherming biedt, waarmee onnodige schending van het voor hen zo waardevolle brongeheime kan worden voorkomen.

De rechtelijke toetsing vooraf kan ervoor zorgen dat er een zuiverdere en onafhankelijker belangenafweging plaats vindt, zodat slechts in uitzonderlijke gevallen wordt overgegaan tot de inbeslagname van journalistiek (bronnen)materiaal. Voor het afwegingskader dat de rechter bij een beslissing over inbeslagname in onze optiek dient te hanteren, verwijzen wij u graag naar onze eerder ingebrachte commentaar bij het oorspronkelijke wetsvoorstel.

In het aanvullende wetsvoorstel zitten voor ons nog wel enige onduidelijkheden: hoe ver gaat de extra bescherming? Wat ons betreft zou deze bescherming en rechterlijke toetsing vooraf niet gelimiteerd moeten zijn tot de doorzoeking van kantoorruimten. Zij zou ook moeten zien op doorzoeking en inbeslagname van zaken, die zich niet perse in een kantoor van de journalist hoeven te bevinden. Denk hierbij aan computers, dossiers, laptops, mobiele telefoons etc. Vaak is het eigen huis, auto of laptop als kantoor van de journalist te beschouwen. In dat verband kunnen wij ons voorstellen dat de formulering in het nieuwe lid 4 van artikel 97 SV als volgt wordt aangepast: In geval van doorzoeking van "alle zaken die zich bevinden onder" de verschoningsgerechtigde bedoeld in het eerste lid vangt.....

Verder lijkt in uw voorstel nog altijd de door ons in eerder commentaar reeds gemelde bijzondere bescherming rondom het afluisteren van journalisten en het opvragen van telecom-datagegevens te ontbreken. Een actieve verwijzing naar een bijzondere bescherming van journalisten in dit kader verdient in onze optiek een specifieke vermelding in de wet, omdat recente ervaringen hebben duidelijk gemaakt dat nu juist langs deze weg gevoelige informatie over bronnen naar buiten kan

komen.

Tot slot zouden wij graag het totale, naar wij begrepen hebben, ook op andere onderdelen gewijzigde wetsvoorstel van u ontvangen, zodat wij een commentaar kunnen geven op het gehele wetsvoorstel.

Uiteraard zijn wij gaarne tot een nadere mondelinge toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, rounded, looped shape with a short tail extending downwards and to the right.

algemeen secretaris

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

De Staatssecretaris van Veiligheid en
Justitie
Mr. F. Teeven
Postbus 20301
2509 LP DEN HAAG

Afdeling Ontwikkeling

Ministerie van Justitie
DBOR/DIV/OAR/AL-OM

Dossie

Datum - 4 MEI 2011

Nummer

AmBt

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (070) 361 97 23
f (070) 361 97 46
www.rechtspraak.nl

datum 29 april 2011
contactpersoon
doorkiesnummer
faxnummer
e-mail
ons kenmerk
uw kenmerk
onderwerp

Wetsvoorstel bronbescherming voor journalisten

Geachte heer Teeven,

Bij brief van 31 maart jl. met bovenvermeld kenmerk verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') u te adviseren over de aanvulling van het wetsvoorstel bronbescherming voor journalisten (het "wetsvoorstel").

Over een eerdere versie van het wetsvoorstel heeft de Raad op 19 december 2008 advies uitgebracht. De onderhavige adviesaanvraag richt zich op het voorstel tot wijziging van artikel 97 Wetboek van Strafvordering, te weten het onder vernumming van het vierde tot het vijfde lid invoegen van een vierde lid dat luidt:

4. In geval van doorzoeking van een kantoor van een verschoningsgerechtigde bedoeld in het eerste lid vangt de doorzoeking niet aan buiten aanwezigheid van de rechter-commissaris. De rechter-commissaris kan zich bij de beoordeling van de aannemelijkheid van het beroep van de verschoningsgerechtigde op zijn geheimhoudingsplicht laten voorlichten door een vertegenwoordiger van de beroepsgroep waartoe de verschoningsgerechtigde behoort.

Deze wijziging is blijkens de adviesaanvraag ingegeven door de uitspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens van 14 september 2010 in de zaak Sanoma tegen Nederland.

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 29 april 2010
kenmerk
pagina 2 van 2

Advies

De Raad heeft met instemming kennisgenomen van het gewijzigde wetsvoorstel. Het wetsvoorstel geeft verder geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Werklast

De aanvulling van het wetsvoorstel heeft geen noemenswaardige gevolgen voor de werklast voor de Rechtspraak.

Tot slot

Indien na het uitbrengen van dit advies het wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de informatievoorziening aan en de voorbereiding van de gerechten op de invoering van de onderhavige regeling, verzoekt de Raad u hem te informeren over de indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede respectievelijk de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wettekst in het Staatsblad.

Hoogachtend,

Voorzitter

College van Procureurs-Generaal

Voorzitter

Ministerie van Justitie
 DBOB/DM/OAB/AL-00

Dossie _____

Datum 13 APR. 2011

Nummer _____

Aanvr _____

Postbus 20305 2500 EH Den Haag

Prins Clauslaan 16

2595 AJ Den Haag

Telefoon +31 (0)70 339 96 00

telefax +31 (0)70 339 98 51

De Minister van Veiligheid en Justitie

mr. I.W. Opstelten

Postbus 20301

2500 EH DEN HAAG

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen

- Onderdeel
- Contactpersoon
- Doorkiesnummer(s)
- E-mail
- Datum
- Ons kenmerk
- Uw kenmerk
- Onderwerp

Beleid & Strategie

Wetsvoorstel bronbescherming voor journalisten (artikel 97 SV)

Geachte heer Opstelten,

Per brief d.d. 31 maart 2011 hebt u het College van procureurs-generaal verzocht aan u zijn opvatting te laten weten over een voorstel tot wijziging van artikel 97 van het Wetboek van Strafvordering¹ in verband met de uitspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in de zogenoemde Sanoma-zaak. Het verzoek vloeit voort uit de betekenis die de voorgestelde wijziging mogelijk heeft voor de rechtspraak. Het College voldoet graag aan uw verzoek. Het wetsvoorstel introduceert in artikel 97 een nieuw vierde lid. Uitgaande van een voor de hand liggende wijziging van het eerste lid, komt door die introductie van het nieuwe vierde lid het gehele artikel als volgt te luiden.

Artikel 97 Sv (nieuw)

1. In geval van ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit of in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de officier van justitie, bij dringende noodzakelijkheid en indien het optreden van de rechter-

¹ Alle hierna te noemen wettelijke bepalingen zijn bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering.

commissaris niet kan worden afgewacht, ter inbeslagneming de volgende plaatsen doorzoeken:

- a. een woning zonder toestemming van de bewoner, en
 - b. een kantoor van een persoon met bevoegdheid tot verschoning als bedoeld in *de artikelen 218 en 218a*.
2. Voor een doorzoeking als bedoeld in het eerste lid behoeft de officier van justitie de machtiging van de rechter-commissaris. Deze machtiging is met redenen omkleed.
3. Kan ook het optreden van de officier van justitie niet worden afgewacht, dan komt de bevoegdheid tot doorzoeking toe aan de hulpofficier. Het eerste en het tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing. De machtiging van de rechter-commissaris wordt zo mogelijk door tussenkomst van de officier van justitie gevraagd.
4. *In geval van doorzoeking van een kantoor van een verschoningsgerechtigde bedoeld in het eerste lid vangt de doorzoeking niet aan buiten aanwezigheid van de rechter-commissaris. De rechter-commissaris kan zich bij de beoordeling van de aannemelijkheid van het beroep van de verschoningsgerechtigde op zijn geheimhoudingsplicht laten voorlichten door een vertegenwoordiger van de beroepsgroep waartoe de verschoningsgerechtigde behoort.*
5. Indien de rechter-commissaris aan een hulpofficier van justitie machtiging heeft verleend ter inbeslagneming een woning zonder toestemming van de bewoner te doorzoeken, is voor het binnentreden in die woning door de betrokken hulpofficier van justitie geen machtiging als bedoeld in artikel 2 van de Algemene wet op het binnentreden vereist.
6. Artikel 96, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.²

Het systeem van doorzoeking ter inbeslagneming kan, in het kort en voor zover hier van belang, aldus worden weergegeven.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet herziening van het gerechtelijk vooronderzoek³ wordt de verzameling van objecten waar een doorzoeking kan plaatsvinden in tweeën gedeeld. In de eerste plaats zijn er de objecten waarvoor de rechter-commissaris de centrale autoriteit is. Dit zijn de objecten genoemd onder a en b in het eerste lid van artikel 97⁴. In de tweede plaats zijn er alle overige objecten. Voor de doorzoeking daarvan is de officier van justitie de centrale autoriteit⁵ (zie artikel 96c, eerste lid).

² Ziet het College het goed dan is in het conceptwetsvoorstel abusievelijk nagelaten te bepalen dat het huidige vijfde lid wordt vernummerd tot het zesde lid.

³ Wet van 27 mei 1999 tot partiële wijziging van het Wetboek van Strafvordering (herziening van het gerechtelijk vooronderzoek), Stb. 1999, 243.

⁴ Zie Kamerstukken II, 1992-1993, 23 251, nr. 3, p. 2.

⁵ Zie Kamerstukken II, 1992-1993, 23 251, nr. 3, p. 2.

Eerste hoofdregel is derhalve dat, als er een doorzoeking dient te geschieden in een object waarvoor de rechter-commissaris centrale autoriteit is, hij zelf deze doorzoeking verricht. Tweede hoofdregel is dat, als er een doorzoeking dient te geschieden in een object waarvoor niet de rechter-commissaris maar de officier van justitie centrale autoriteit is, laatstgenoemde de doorzoeking verricht.

Op de tweede hoofdregel zijn twee uitzonderingen: een uitzondering "naar boven" en een uitzondering "naar beneden". De uitzondering "naar boven" houdt in dat, ook al is de officier van justitie centrale autoriteit, de doorzoeking desalniettemin door de rechter-commissaris verricht kan worden (zie de woorden "elke plaats" in artikel 110). De uitzondering "naar beneden" houdt in dat de hulpofficier van justitie de doorzoeking kan verrichten in plaats van de officier. Voor dit laatste is vereist dat aan drie voorwaarden cumulatief is voldaan. Er moet, ten eerste, sprake zijn van dringende noodzakelijkheid. Ten tweede moet het optreden van de officier van justitie niet kunnen worden afgewacht. En ten derde moet de hulpofficier beschikken over een machtiging van de officier. Aldus de eerste twee volzinnen van het tweede lid van artikel 96c.

Een soortgelijke uitzondering "naar beneden" bestaat er ook op de eerste hoofdregel. Die uitzondering komt erop neer dat in plaats van de rechter-commissaris de officier van justitie de doorzoeking mag verrichten, mits cumulatief voldaan is aan dezelfde drie voorwaarden:

- er moet sprake zijn van dringende noodzakelijkheid (artikel 97, eerste lid)
- het optreden van de rechter-commissaris moet niet kunnen worden afgewacht (artikel 97, eerste lid)
- de officier van justitie moet beschikken over een machtiging van de rechter-commissaris (artikel 97, tweede lid).

Artikel 97 regelt aldus datgene wat in de praktijk bekend staat als de 'spoedzoeking'.

Het thans te introduceren vierde lid bestaat uit twee volzinnen. In de eerste volzin wordt gezegd dat, in geval van doorzoeking van een kantoor van een verschoningsgerechtigde bedoeld in het eerste lid, de doorzoeking niet aanvangt buiten aanwezigheid van de rechter-commissaris. Hiermee wordt het systeem doorbroken. Artikel 97 gaat er immers, als uitzondering op de eerste hoofdregel, van uit dat het optreden van de rechter-commissaris niet kan worden afgewacht. Om die reden — dat het optreden van de rechter-commissaris niet kan worden afgewacht — mag een lagere autoriteit dan de rechter-commissaris, namelijk de officier van justitie, de doorzoeking verrichten, mits ook is voldaan aan de twee andere vereisten (dringende noodzakelijkheid en machtiging). Het voorgestelde vierde lid gaat er echter van uit dat de komst van de rechter-commissaris wel degelijk kan worden afgewacht.

Er moet immers met de aanvang van de doorzoeking gewacht worden tot zijn aanwezigheid. Aldus wordt het artikel als geheel innerlijk tegenstrijdig.

De situatie waarvan het voorgestelde vierde lid uitgaat is in wezen de situatie van de normale, rechtstreekse toepasselijkheid van de eerste hoofdregel, terwijl het vierde lid, zoals gezegd, zich bevindt in een bepaling die, als geheel, een uitzondering op de hoofdregel vastlegt.

Van het voorgestelde vierde lid luidt de tweede volzin aldus: "De rechter-commissaris kan zich bij de beoordeling van de aannemelijkheid van het beroep van de verschoningsgerechtigde op zijn geheimhoudingsplicht laten voorlichten door een vertegenwoordiger van de beroepsgroep waartoe de verschoningsgerechtigde behoort". Het College heeft op zichzelf geen enkel bezwaar tegen de kernbedoeling van deze volzin (te weten de genoemde voorlichting).

Problematisch is echter wel dat het vierde lid (door de verwijzing naar "de verschoningsgerechtigde bedoeld in het eerste lid") betrekking heeft op twee soorten van verschoningsgerechtigden, namelijk de klassieke verschoningsgerechtigden van artikel 218 en de nieuwe verschoningsgerechtigden van artikel 218a. De eersten hebben aantoonbaar een geheimhoudingsplicht, de anderen niet. De tweede volzin spreekt echter uitsluitend over verschoningsgerechtigden die een beroep op hun geheimhoudingsplicht doen. Daarmee heeft de tweede volzin dus geen betrekking op de verschoningsgerechtigden ex artikel 218a.

Wellicht kunnen alle gesignaleerde problemen als volgt worden opgelost.

Artikel 97 kan in zijn oorspronkelijke vorm blijven bestaan, met dien verstande dat onderdeel b uit het eerste lid wordt verwijderd. Dit lid komt dan als volgt te luiden: "In geval van ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit of in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de officier van justitie, bij dringende noodzakelijkheid en indien het optreden van de rechter-commissaris niet kan worden afgewacht, ter inbeslagneming een woning zonder toestemming van de bewoner doorzoeken".

Deze exercitie komt erop neer dat voor de objecten uit het verwijderde onderdeel b, waarvoor de rechter-commissaris centrale autoriteit is, er geen uitzondering op de (eerste) hoofdregel meer is. Dit is volstrekt niet problematisch, omdat in het gros van de praktijksituaties de rechter-commissaris dit soort zoekingen toch al zelf doet⁶. Gelet op de piketregelingen binnen het rechter-commissariaat moet het mogelijk zijn voor

⁶ Dat wil zeggen: waar het gaat om de klassieke geheimhouders. Daar zouden dus nu de 'journalistieke' zoekingen bij komen.

dit soort onderzoeken altijd een rechter-commissaris te vinden. Bovendien is de bevrozingsregel van artikel 96, tweede lid, door de Hoge Raad ook van toepassing verklaard op 110-onderzoekingen⁷. Dankzij die bevrozingsmogelijkheid is het niet bezwaarlijk als de komst van een rechter-commissaris enige tijd op zich laat wachten.

Zojuist werd gezegd dat artikel 97 in zijn oorspronkelijke vorm kan blijven bestaan, met uitzondering van de verwijdering van onderdeel b uit het eerste lid. Dit betekent dat het thans voorgestelde vierde lid van artikel 97 overgeheveld dient te worden naar artikel 110. Het thans voorgestelde vierde lid van artikel 97 zou in artikel 110 zijn plaats kunnen vinden in de vorm van een nieuw derde en een nieuw vierde lid. De gehele bepaling zou er dan⁸ als volgt uit komen te zien:

1. De rechter-commissaris kan, op vordering van de officier van justitie en in het gerechtelijk vooronderzoek tevens ambtshalve, ter inbeslagneming elke plaats doorzoeken. Hij kan zich daarbij doen vergezellen van bepaalde door hem aangewezen personen. De vordering vermeldt het strafbare feit en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte, alsmede de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de wettelijke voorwaarden voor uitoefening van de bevoegdheid zijn vervuld.
2. Het doorzoeken van plaatsen overeenkomstig het bepaalde in het eerste lid geschiedt onder leiding van de rechter-commissaris in tegenwoordigheid van de officier van justitie of, in geval van diens verhindering, van een hulpofficier van justitie.
3. *In geval van doorzoeking van een kantoor van een verschoningsgerechtigde zoals bedoeld in artikel 218 kan de rechter-commissaris zich bij de beoordeling van de aannemelijkheid van het beroep van de verschoningsgerechtigde op zijn geheimhoudingsplicht laten voorlichten door een vertegenwoordiger van de beroepsgroep waartoe de verschoningsgerechtigde behoort.*
4. *In geval van doorzoeking van een kantoor van een verschoningsgerechtigde zoals bedoeld in artikel 218a kan de rechter-commissaris zich bij de beoordeling van de aannemelijkheid van het beroep van de verschoningsgerechtigde op de voorwaarde bedoeld in het eerste lid van laatstgenoemd artikel laten voorlichten door een vertegenwoordiger van de beroepsgroep waartoe de verschoningsgerechtigde behoort.*
5. De artikelen 96, tweede lid, 98, 99 en 99a zijn van overeenkomstige toepassing⁹.

⁷ HR 13 mei 2003, NJ 2004, 40, LJN AF4255. Zie hierna voetnoot 9.

⁸ Behoudens wijzigingen die door andere wetsvoorstellen (zoals het wetsvoorstel onder Kamerstuknummer 32 177) in deze bepaling worden aangebracht.

⁹ Aan deze bepaling is artikel 96, tweede lid, toegevoegd. Daarmee is een omissie, die eerder al jurisprudentieel werd gerepareerd (zie voetnoot 7), nu ook door middel van wetgeving hersteld.

De wijzigingen zoals hierboven voorgesteld acht het College meer in overeenstemming zowel met het wettelijk systeem van doorzoeking en inbeslagneming als met de ratio achter artikel 218a (te weten: bronbescherming in enge zin).

Hoogachtend
Het College van procureurs-generaal

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized initial 'P' followed by a horizontal line and a small flourish at the end.

